

At ganymy iñlisler Çanakkalede nähili gaçdylar?

Category: Kitapcy,Taryhy makalalar

написано kitapcy | 23 января, 2025

At ganymy iñlisler Çanakkalede nähili gaçdylar? AT KATİLİ
İNGİLİZLER, ÇANAKKALE'DEN NASIL KAÇTILAR?

Dünya savaşları, diğerk birçok sonucunun yanı sıra, aynı zamanda dünya milletlerinin karakterlerinin yansıtıldığı büyük bir ayna ve bu milletlerin bazı hasletlerinin ortaya çıkışını sağlayan büyük bir deney alanı görevi de görmüştür.

Arap'ın Korkaklığı

Bu tür aynaların veya deney alanlarının en tipiklerinden birisi hiç şüphesiz Çanakkale Cephesi'dir. Zira Çanakkale Muharebeleri, Arap'ın hainliğini ve korkaklığını, Türk'ün cesaretini ve gözü pekliğini, İngiliz'in ise ancak üstün savaş teknolojisi sayesinde bir anlam ifade ettiğini ve gerektiğinde tabanları yağlayıp kaçma özelliğini ortaya çıkarma gibi bir fonksiyon icra etmiştir.

Daha önceki yazılarımda da bahsettim Arapların korkaklığından ve Türk Milleti'ne olan ihanetlerinden. Yine daha önceki yazılarımda da bahsettiğim gibi Merhum Turgut Özakman'ın, bizzat cephedeki komutanların hatıralarından aktardığına göre Çanakkale Muharebeleri sırasında:

“... 57. Alay 180 yükseltili tepeyi, 27. Alay da Kırmızı Sırt'ın büyük bölümünü geri aldı. Ama sol kanattan haber gelmiyordu. Buraya yollanan 77. Arap Alayının, 27. Alayın soldaki taburuyla birlikte düşmanı denize doğru sıkıştırıyor olması gerekmektedir. Anzakların denize süpürülmesini bu baskı sağlayacaktı. M. Kemal cepheyi siper siper denetleyip askerinin ateş altındaki durumunu inceleyerek, gün doğarken Kocadere'ye gelecek, çok üzücü, çok şaşırtıcı bir olayla

karşılaşacaktı. Çanakkale’de bir daha yaşanmayacak bir olayla...

Gün ağarıyordu... Telefon bağlanmadan, 77. Alayın 1. Tabur Komutanı Binbaşı Hacı Mehmet Emin Bey geldi. Gözleri ağlamış gibi kıpkırmızıydı.

- ‘Efendim’dedi, ‘... Utanç içindeyim. Ne yazık ki, alayımız çil yavrusu gibi dağılarak savaş alanından kaçmıştır...’

- ‘Ne diyorsunuz?’

- ‘... Alay komutanını bulamadım. Sizin buraya geldiğinizi duyunca bilgi sunmak için koşup geldim.’

Mustafa Kemal bu dürüst askeri Trablus’ta sömürgeci İtalyanlarla savaştıkları günlerden tanıyordu. Yanında kol komutanlığı yapmıştı. Gece sol yandan neden bilgi gelmediği, Anzakların niçin denize sürülemediği anlaşıldı. Savaş alanından kaçmak, bağışlanabilir suç değildi. Hacı Mehmet Emin Bey’e, ‘Alayı Kocadere’nin batısında toplayınız...’ dedi, ‘...Yine kaçan olursa vurunuz!’

...

Arap askerlerinin bazı halleri, tavırları, alışkanlıkları, tümende bulunan Türk askerlerini şaşırta gelmişti... Ama en çok da bu adamların çoğunun silah arkadaşlarını ateş altında bırakıp kaçmalarına şaşıldılar. Bambaşka bir milletin ve çok farklı bir toprağın çocukları olduklarını yaşaya yaşaya her gün biraz daha iyi ve derinden anlamaktaydılar”[1]

Şimdi Arap aydınları ve ülkemizdeki Arap uşakları bu tür anlatılara bir ulusalcının hezeyanları gözüyle bakabilirler. Ancak gelin görün ki; aynı şeyleri Almanlar da söylüyor. Çanakkale Muharebeleri sırasında bu cephede vazifeli 5. Osmanlı Ordusu’na kumanda eden Alman Süvari Generali Liman von Sanders şöyle diyor hatıralarında:

“Eylül ayının ikinci yarısında ve Ekim ayının ilk yarısında, 2. Ordu’ya mensup birlikler başka birliklerle birlikte

Trakya'da bir görev için hazır tutulmak üzere Güney Cephesi'nden peyderpey çekildiler. Geri çekilen tümenlerin yerine, Saros Körfezi'ndeki 1. Ordu'dan birlikler Güney Cephesi'ne geldiler. Ekseriyeti Arap asıllıydı. Ne eğitimleri ne de cesaretleri yarımadaadaki sürekli ağır muharebelerin gerektirdiği yüksek seviyedeydi. Çok kısa zamanda hiç olmazsa savunmada bir işe yaramaları için, mesela, itfaiye alayının mükemmel dört taburu gibi başka iyi ve denenmiş birlikleri içlerine sokmak gerekti. Hücumda işe yarayacak gibi değillerdi"[2].

Çanakkale Cephesinde Almanların ve İngilizlerin Gözünde Türkler

Liman von Sanders'in vermiş olduğu şu bilgiler Türk'ün cesaret ve yiğitliğini vurgulaması bakımından önemlidir. Üstelik düşmanlarının gözünde.

"Türk askerlerinin keşif görevi için eğitilmeleri savaş süresince olağanüstü ilerleme kaydetmişti. Şimdi daima çok sayıda gönüllü, birçok büyük keşif harekâtına katılmak için başvuruyordu. Anadolulu askerlerin eğitimle yetiştirilmelerinin sınırlı olabileceğini iddia etmek büyük bir hatadır. Sadece hücum gayesiyle eğitimin kanına işlemesi ve onun tarafından anlaşılması uzun sürmektedir. Kaliteli ve genç küçük rütbeli kumandanların emrinde onlar, siper harbinde, kısa saldırılarda ve keşif görevinde gereken her şeyi yapacaklardır. Sonradan Sofratepe'de, Türklerin keşif faaliyetini kayıtsız şartsız öven İngiliz emirlerini bulduk...

Muharebelerin en sert anında, birinci ve ikinci dereceden cephelerde ve ihtiyat olarak 5. Ordu'nun emrinde olan yirmi iki tümene mensup Türk askerlerinin inatçı ve sürekli olan cesaretini övmek gerekir. Sürekli saldıran ve donanmalarının ateşiyle en etkili şekilde desteklenen çok cesur bir düşmanla yaptıkları sayısız muharebeden, başları dik çıkmışlardı! 5. Ordu'nun Çanakkale Savaşı'nda verdiği toplam kayıplar, muharebelerin sürekliliği ve şiddeti nedeniyle çok fazla

olmuştur. 66.000'i şehit olmak üzere: takriben 218.000 kişidir. Yaralılarından 42.000 kadarı iyileştikten sonra tekrar görev başına dönmüştür"[3].

At Katili İngilizler Çanakkale'den Nasıl Kaçtılar?

Liman von Sanders'in Çanakkale Muharebeleri'yle ilgili olarak vermiş olduğu ilginç bilgilerden birisi de muharebelerin sonunda İngilizlerin nasıl geri çekildiklerine ilişkin bilgilerdir. Çekilme dediysek, sözün gelişi. Çünkü İngilizler geri çekilmemişler, resmen kaçmışlardır Çanakkale'den. Liman Paşa, Mustafa Kemal Paşa'nın kumanda ettiği Anafartalar mevkiindeki durumu anlatırken bakın neler diyor:

"Anafarta Grubu'nun birlikleri, önlerindeki boş arazide kara mayın tarlalarıyla karşılaştılar ve çok zayıyat verdiler...İngilizler çekilirken, her neviden muazzam miktarda savaş malzemesi bırakmışlardı. Suvla Koyu'ndan Arıburnu'na kadar olan sahilde, beş çatana ile 60'tan fazla sandal terk edilmiş olarak yatıyordu. Dekovillerde (küçük demiryolu hattı), çok büyük miktarlarda telefon ve mania malzemesinin yanı sıra, yığınla her cinsten alet edevat, ilaç sandıkları, birçok sıhhiye malzemesi ve içme suyu hazırlama cihazı bulduk.

Geride, büyük miktarda top ve piyade silahı mühimmatı, pek çok araba ve top kundağı ile her türden hafif silahlar, sandıklar dolusu el bombası ve makineli tüfek namlusu bırakmışlardı. Yığınlar halinde konserve, un, gıda maddesi ve odun bulduk. Düşmanın bütün çadırlı ordugâhları, olduğu gibi bırakılıp feda edilmişlerdi! Bu, geri çekiliş niyetini muhtemelen en iyi şekilde gizlemişti. Gemilere bindirmeye vakit bulamadıkları için öldürülen yüzlerce at sıra sıra yatıyorlardı.

Son olarak, yarımada kalmış olan birliklere tahliye emrinin ne kadar ani verilmiş olduğu, birkaç çadırdaki masalarda yeni servis yapılmış yemekler bulmamızdan anlaşılıyordu. Ordugâhlarda bulunan emirlerden, gerideki birliklerin büyük bir kısmının evvelki iki gece içinde gemilere bindirilip

nakledildikleri ortaya çıkmıştı...”[4].

İngilizlerdeki aynı telaşlı kaçış, Vehip Paşa’nın kumanda ettiği Güney Cephesi için de geçerlidir. Liman von Sanders bu cephedeki çekilmeyi anlatırken de şöyle der:

“Güneş doğduğu sırada, batı kıyısında yüklü bir nakliye gemisi topçularımız tarafından batırıldı. Yakında bulunan düşman torbidobotları, geminin bir denizaltı tarafından torpillendiğini zannettikleri için denize şiddetli ateş açtılar. Maalesef, düşman geri çekildiği sırada denizaltılarımız yoktu.

Güney Grubu’nun aldığı ganimetler de çok fazlaydı. Her türden araba parkları ve bir tane büyük otomobil parkı, ayrıca dağlar gibi silah, cephane ve istihkâm malzemesi ganimetlerin arasındaydı. Burada da çadırlı ordugâhlar ve barakalar, kısmen içlerindeki tüm teçhizatla birlikte, olduğu gibi bırakılmışlardı. Vurulmuş ve zehirlenmiş olan yüzlerce at sıra sıra yatıyorlardı, ama birçok at ve katır da canlı olarak ele geçirilmişti ve bu, Türk topçusunun işine yaramıştı. Başka cephelerde olduğu gibi burada da un ve gıda maddesi stoklarının bir kısmına kullanmayalım diye kimyevi bir maddenin dökülmüş olduğunu gördük. Sonraki günlerde düşman gemileri, bu stokları ve evvelce İngilizlere ait olan çadırlı ordugâhlar ile barakaları ateşe vermek için beyhude yere uğraştılar. Her şeyi toplamaya çalışmaları neredeyse iki yıl boyunca devam etti. Ele geçirilen muazzam miktardaki harp malzemesi, diğer Türk ordularının işine yaradı. Gemiler dolusu konserve, un ve tahta İstanbul’a taşındı...”[5].

Türk Askeri İçin Savaş Bir Eğlencedir!

Liman von Sanders’in vermiş olduğu şu bilgiler, onca zayıata rağmen Türk askerinin Çanakkale cephesinde çok yüksek morale sahip olduğunu ve savaşı adeta eğlenceye çevirdiğini göstermesi bakımından oldukça önemlidir:

“Giyecekleri yetersiz olan ve orta karar beslenebilen Türk

askerlerinin aldıkları ganimet saymakla bitmez. Yağmayı sık bir nöbetçi kordonu ile önlemeye çalıştım, ama bu beyhude bir gayretti. Yarımada'daki Türk askerlerini, akla gelen her nevi üniformadan derledikleri akıl almaz kıyafetler içinde görmek mümkündü. Çocuk gibiydiler. Hatta eğlence olsun diye, İngilizlerin gaz maskelerini (bile) takıyorlardı...”[6].

Anlaşılan Türk askeri, biraz eğlence olsun diye biraz da ihtiyaç duyduğu için, Hind, Avustralya, Yeni Zelanda, Senegal ve diğer sömürge ülkeleriyle, İngiliz ve Fransız askerlerine özgü kıyafetleri giyerek adeta bir kıyafet bolosu düzenlemiştir Çanakkale’de!

Başta “Çanakkale geçilmişti aslında”[7] diyerek lafı “Çanakkale Türkler açısından bir zafer değildir. Eğer zafer olsaydı İstanbul işgal edilmezdi” demeye getiren ve paralel yapının cilalayıp tarihçi diye meydanlara sürdüğü Mustafa Armağan olmak üzere; konuya tamamen İngiliz kaynaklarıyla yaklaşan ve batılı gözüyle bakan milli şuur yoksunlarına ithaf olunur.

Ömer SAĞLAM.

Dipnotlar:

[1] Turgut Özakman, Diriliş, s. 282-283, 296-297, Bilgi Yayınevi, 13. Basım, Ankara-2008.

[2] Liman von Sanders, Türkiye’de Beş yıl, s, 133, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2.Baskı, İst.2011

[3] Age, s,133-4,

[4] Age, s, 137-8 (Parantez tarafımızca konulmuştur. Ö.S.)

[5] 5-Age, s,141-2.

[6] Age, s,142 (Parantez tarafımızca konulmuştur. Ö.S)

[7]

http://www.zaman.com.tr/mustafa-armagan/canakkale-gecilmisti-aslinda_784399.html

http://www.zaman.com.tr/mustafa-armagan/inanamadim-canakkale-gecilmis_784360.html. Taryhy makalalar